

PATRIMONI LITERATURA // Anna Perera Roura > TEXT

‘Les Closes’ de M. Àngels Anglada

Una novel·la que narra la reivindicació vital d'una dona, ambientada a l'Empordà de la segona meitat del segle XIX

La primera novel·la de Maria Àngels Anglada –vigatana de naixement, empordanesa d'adopció– va ser *Les Closes*, que li va valdre el premi Josep Pla l'any 1978. Es tracta d'una recreació poc ficcionada de la vida d'un personatge real, Dolores Batlle, per bé que l'obra també exposa els conflictes familiars entre dues poderoses nissagues. Tot i que la novel·la parteix d'una història verídica, Anglada va modificar els noms de les famílies protagonistes –els Canals són Batlle i els Moragues són Geli– i dels pobles –Vilasarvent és Vilamacolum i Bellví és Camallera–. En cap cas Anglada no va amagar, però, la seva vinculació personal amb la histò-

ria, ja que Dolores era besàvia del seu marit, Jordi Geli.

Multiplicitat de punts de vista. *Les Closes* és una novel·la polifònica, que presenta trets propis de la novel·la detectivesca, de la novel·la històrica i de la novel·la epistolar, a més de comptar amb l'acompanyament líric de la pròpia veu de Maria Àngels Anglada, que s'encarrega d'ordenar magistralment tota la trama. Al pròleg, l'autora explica un dels elements més destacats de la història: Dolores va ser acusada de la mort del seu marit. Així, *Les Closes* comença amb un cas que bé podria formar part d'una novel·la negra o policíaca. Tanma-

teix, l'intriga de l'assassinat va desdibuint-se progressivament per atorgar tot el protagonisme a la vida de Dolores, un personatge que exerceix de pol magnètic, d'atracció, al llarg de tota l'obra. A través d'informacions reals, extretes de la premsa de l'època, entre d'altres elements, Anglada és capaç de contextualitzar la història de la protagonista en la convulsa vida empordanesa de mitjan segle XIX, marcada pels conflictes polítics, la preocupació per la plaga de fil·loxera, les guerres carlines i les desigualtats socials. Tot aquest marc també apareix retratat a la novel·la, i demostra el compromís de l'autora amb la història i amb la veritat.

A dalt, la plaça de Catalunya de Vilamacolum // FOTO: Jordi Miquel.

El primer esdeveniment destacat de la trama de *Les Closes* és el matrimoni de Dolors, quan només té quinze anys, amb l'hereu Tomàs Moragues. Arran del casament, Dolors, filla d'uns importants propietaris rurals de Bellví, es trasllada a can Moragues, finca de Vilasirvent coneguda amb el nom de Les Closes. En aquest sentit, cal destacar que el paisatge empordanès i la gran casa, amb el seu balcó de barana historiada i la torre al cim, també tenen un paper molt destacat a l'obra: «Ella deia que tot allò que no s'albirava des del mirador de can Moragues ja no era l'Empordà». Anglada no s'està de demostrar la seva estima pel paisatge a través de diversos parèntesis argumentals que no fan sinó reivindicar i enaltir l'entorn proper als aiguamolls de l'Empordà.

Històries familiars. Quan Dolors entra a Les Closes com a jove mestressa, a la casa també hi viuen la mare i els germans de Tomàs, a banda de les minyones i els mossos. Aquesta convivència és narrada a *Les Closes* amb tota versemblança, igual com les desavinences entre Dolors i la seva sogra, Esperanceta, que s'havia oposat al matrimoni i sentia gelosia de la nora: «Dolors, encara que jove, sabia fer totes les feines de casa i dirigir-les [...]. Tenia el caràcter força decidit i no s'estava de dir la seva sempre que s'esqueia». La relació entre les dues dones millora amb l'arribada del primer fill de Tomàs i Dolors, quan ella només té setze anys: «Quan va néixer el petit Andreu va semblar que les coses milloraven, però passats els primers temps, apaivagada la gran il·lusió que li va fer ser-li àvia, tornaven a venir les picabaralles.»

La mort sobtada de Tomàs, sis anys després de casar-se amb Dolors, és un

dels fets que marca més la vida dels personatges. I l'acusació de la jove vídua d'haver assassinat el seu marit sorprèn tots aquells que coneixien la parella. A l'inici del procés judicial, Esperanceta i molts altres testimonis afirmen que el matrimoni s'estimava i s'apreciava. Tanmateix, pocs mesos després, Esperanceta i una de les germanes de Tomàs es presenten voluntàriament per a una nova declaració, que va en el sentit oposat. Esperanceta té l'objectiu de fer-se amb la tutela dels seus nets i amb l'administració del patrimoni de la família Moragues, dues coses que el jutge havia confiat, inicialment, al pare de Dolors.

Una dona valenta. Així doncs, durant bona part de la novel·la, Dolors ha de lluitar contra circumstàncies difícils i contra les convencions socials del seu temps per tirar endavant les terres, el patrimoni i la criança dels seus fills. Compta, però, amb el suport i la complicitat de la inestimable Serafina, la minyona, un dels personatges més entranyables de *Les Closes*. I també cal destacar un altre personatge femení que, malgrat ser secundari, demostra ser un exemple més de dona forta: Claret, la masovera que, mentre està embarassada i el seu marit és a la presó per motius polítics, s'ocupa de les terres.

De fet, a *Les Closes* hi apareixen moltes veus de dones, que se situen en èpoques i situacions ben diferents. Un dels testimonis que acaba adquirint més rellevància a mesura que la història avança és Adelaida, neta de Dolors. Adelaida és qui adverteix a la mateixa Anglada, autora de la novel·la, de la necessitat de fugir d'un perill, el de fer-se «una imatge massa romàntica

de la meva àvia. Era una gran senyora, en la seva època, però tocava força de peus a terra; les seves preocupacions, les seves converses, eren molt sovint sobre les terres i la finca». Certament, la imatge de Dolors sovint apareix relacionada amb l'esforç incansable per tirar endavant la seva vida i també amb el treball enèrgic en les feines quotidianes, com la matança del porc: «Duia un gran cistell de vímetes que s'entornava ben curull de botifarres, i a fe que se les havia ben guanyades, car ella era qui ho dirigia tot i hi treballava amb les seves mans, llestes com ales». Gràcies a Adelaida, doncs, podem conèixer molts detalls de la vida de Dolors, i ens narra, també, una certa complicitat entre les dones pel fet, justament, de ser dones en unes situacions i un context en què predominava l'autoritat masculina.

Amb aquesta diversitat de veus narratives, a través de les quals està construïda *Les Closes*, Maria Àngels Anglada ens ofereix, des d'una perspectiva calidoscòpica i una mirada femenina, una novel·la sobre l'Empordà rural de fa més de 150 anys, en el qual emergeix amb una força singular el perfil d'una dona que va saber sobreposar-se als condicionants adversos. A banda de gaudir d'un univers literari extraordinàriament ben travat, és feina dels lectors determinar si les circumstàncies que envoltaven aquests personatges, malgrat el pas del temps, han canviat gaire.

Francisco Geli, Dolors Battle i fills a can Geli de Vilamacolum // PROCEDÈNCIA: Arxiu familiar Geli Anglada.

